

PM 2016:116 RI (Dnr 110-658/2016)

Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)

Remiss från Kulturdepartementet

Remisstid den 13 juli 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade den 13 mars 2014 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att undersöka möjligheterna att underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet. Utredningen överlämnade i februari 2016 sitt betänkande Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13). Kulturdepartementet har remitterat utredningen till Stockholms stad för yttrande.

Av utredningen framkommer att offentliga aktörer har varierande kunskaper om det civila samhällets organisationer. Genom att öka denna kunskap kan det offentliga i högre grad involvera civilsamhället i dialog eller beredning av enskilda frågor. Av betänkandet framgår att utredningen huvudsakligen består av fyra delar med slutsatser, bedömningar och förslag:

- Förslag för att värna och stärka det civila samhällets roll i demokratin och samhället
- Förslag för att underlätta civilsamhällets verksamhet
- Förslag för att förbättra civilsamhällets möjligheter att delta i offentlig upphandling
- Förslag om administrativt stöd

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömningar och ställer sig positivt till förslagen.

Mina synpunkter

Civilsamhället är en viktig del av den svenska modellen och en förutsättning för att bygga samhället starkt. Men människors samhällsengagemang är under förändring.

Antalet medlemmar minskar i politiska partier och traditionella folkrörelseorganisationer, samtidigt som nya former av engagemang växer fram. Jag välkomnar därför utredningens utvecklingsförslag för ett stärkt civilsamhälle.

År 2015 tillsattes en kommission för ett socialt hållbart Stockholm med uppdrag att analysera skillnader i livsvillkor i staden och föreslå åtgärder för en jämlik och socialt hållbar stad. En av hållbarhetskommisionens delrapporter, ”Stad i samverkan – Stockholms stad och civilsamhället”, analyserar stadens samverkan med civilsamhället. I rapporten framkommer det att Stockholm har ett rikt föreningsliv som staden har en långvarig samverkan med. En viktig slutsats är dock att det finns risk för att socioekonomiskt starka grupperns intressen får prioritet framför socioekonomiskt svagare grupperns intressen, i takt med att formerna för föreningslivet förändras. För att möjliggöra ett jämlikt deltagande föreslås därför att insatserna kompletteras med ett uppsökande arbete. Jag ser därför positivt på utredningens förslag att vidare utreda varför vissa grupper är underrepresenterade i civilsamhällets organisationer samt att tillsätta en statlig delegation med uppdrag att etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället i socioekonomiskt utsatta områden.

Det är också bra att utredningen lyfter fram Ideellt Offentligt Partnerskapsavtal (IOP) som ett viktigt redskap för samverkan mellan offentliga organisationer och idéburen sektor. Stockholm har viss erfarenhet av IOP, bland annat inom etableringsområdet, och ambitionen är att sprida samarbetsformen till flera områden. Staden har positiva erfarenheter av samverkan med civilsamhället genom IOP-avtal och ser att det finns stora utvecklingsmöjligheter. Rättsläget på upphandlingsområdet behöver dock tydliggöras och jag ser därför positivt på att lagstiftningen ses över bland annat utifrån idéburen sektors möjligheter att delta.

Kommunfullmäktige antog i februari 2016 ett nytt program för upphandling och inköp med skärpta sociala och miljömässiga krav. I programmet lyfts bland annat vikten av att upphandlingsförfarandet utformas så att idéburen sektor kan delta på lika villkor. Bland annat ska dialog föras med marknadens aktörer för att inhämta information och nya idéer inför en upphandling. Dialog är särskilt viktigt för att underlätta för idéburen sektor samt små- och medelstora företags möjlighet att delta i upphandlingar.

Till sist vill jag nämna att staden avser att inom kort inleda arbetet med en ny överenskommelse med civilsamhällets organisationer. För att nå målen i vision 2040 om ett Stockholm för alla är det civila samhällets aktörer nyckelspelare.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 9 juni 2016

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13), sammanfattning.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Förslag för att värna och stärka det civila samhällets roll i demokratin och samhället

Av utredningen framkommer att det civila samhället har flera viktiga roller i demokratin, exempelvis som självständig röstbärare, opinionsbildare och demokratiskola. Det finns en stor variation i offentliga aktörers kunskap om det civila samhället, varför utredningen lyfter fram värdet av kunskap om hur civilsamhället är organiserat.

Med anledning av ovanstående föreslår utredningen bland annat att

- statliga myndigheter årligen ska rapportera de kontakter och samråd som myndigheten har haft med det civila samhället. Detta för att bidra till att samråd sker samt för att synliggöra vikten av samråd.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får i uppdrag att arbeta med kompetenshöjande insatser gentemot statliga myndigheter, kommuner och landsting i frågor som rör civilsamhället.
- MUCF får i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade gruppers deltagande i det civila samhällets organisationer samt att regelbundet anordna konferenser om mångfaldsfrågor för att sprida kunskap och erfarenheter.
- en statlig delegation tillsätts med uppdrag att i nära samverkan med civilsamhällets organisationer och berörda kommuner etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället i socioekonomiskt utsatta områden.

Förslag för att underlätta civilsamhällets verksamhet

Någon lagreglering av kommunens ansvar i relation till civilsamhället finns inte. Som ett resultat av detta varierar det i vilken utsträckning samverkan sker mellan civilsamhället och kommunerna. På lokal och regional nivå finns generella hinder, exempelvis politikens och förvaltningens brist på kunskap om och förståelse för civilsamhället.

Genom sina omfattande bidrag är Allmänna arvsfonden en viktig finansiär av nya initiativ för vissa målgrupper inom det civila samhället. Utredningens bedömning är att det kan finnas onödiga begränsningar i det regelverk som styr fonden och den praxis som har utvecklats för bidragstilldelning.

Med anledning av ovanstående föreslår utredningen bland annat att

- MUCF får i uppdrag att arbeta med kompetenshöjande insatser för politiker och tjänstemän på regional och lokal nivå.
- ett tillägg görs i 6 § andra stycket myndighetsförordningen (2007:515) så att det där anges att myndigheters skyldighet att samarbeta med myndigheter och andra även ska omfatta det civila samhällets organisationer när det är relevant för genomförandet av myndighetens uppdrag.
- en översyn ska göras av kriterierna för stöd ur Allmänna arvsfonden enligt 6 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden, i syfte att möjliggöra långsiktigt stöd.

- Tillväxtverket får i uppdrag att i sin årliga uppföljning av förenklingsarbetet på vissa myndigheter efterfråga åtgärder avsedda att förenkla för civilsamhällets organisationer.

Förslag för att förbättra civilsamhällets möjligheter att delta i offentlig upphandling

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samarbetsform som har utvecklats mellan det offentliga och det civila. Utredningen konstaterar att IOP underlättar för vissa verksamhetsområden inom det civila samhället, men att rättsläget på området är diffust utan praxis för samarbetsformen, vilket föranleder att de rättsliga förutsättningarna för ett IOP för närvarande måste bedömas för varje enskilt partnerskap så att det inte strider mot vare sig upphandlings- eller statsstödsreglerna.

Utredningen konstaterar att såväl befintligt upphandlingsregelverk som det nya EU-direktivet om offentlig upphandling¹ erbjuder möjligheter att underlätta för civilsamhällets organisationer att delta i offentlig upphandling. Med anledning av ovanstående föreslår utredningen bland annat att

- upphandling av sociala tjänster eller andra särskilda tjänster vars värde understiger tillämpligt tröskelvärde² och som inte har ett gränsöverskridande intresse inte ska omfattas av den nya lagen om offentlig upphandling.
- upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att särskilt beakta de mervärden civilsamhället erbjuder i sitt arbete med att utveckla upphandlingskriterier.
- upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att bjuda in civilsamhällets organisationer att delta i arbetet med att utveckla kriterier, i syfte att säkerställa att relevanta mervärden fångas upp.
- upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att utarbeta en vägledning till upphandlande myndigheter för att underlätta för civilsamhällets organisationer att delta i offentlig upphandling.

Förslag om administrativt stöd

Utredningen har undersökt behovet av ett samlat administrativt stöd till civilsamhällets organisationer och kommit till slutsatsen att det behövs någon form av samordning av befintlig information och stöd, i syfte att bättre tillgängliggöra det för en större del av civilsamhället

Utredningen menar att information och stöd som vänder sig till civilsamhället bör vara enkel att finna.

Utifrån det samlade materialet drar utredningen slutsatsen att det behövs ett lokalt och mer praktiskt inriktat stöd. Med anledning av ovanstående föreslår utredningen bland annat att

- relevanta statliga myndigheter får i uppdrag att tydliggöra och anpassa informationen och stödet för att möta civilsamhällets behov.
- MUCF får i uppdrag att utveckla och samordna strukturen på den information som statliga myndigheter erbjuder civilsamhället erbjuder på sina webbplatser.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014

² 750 000 euro (motsvarande 6,9 miljoner kronor i dagens penningvärde)

- MUCF får i uppdrag att, tillsammans med företrädare för myndigheter, SKL och civilsamhället, ta fram en webbaserad guide av typen ”vanliga frågor” med utgångspunkt i avgörande skeden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömningar och ställer sig positivt till förslagen. Utredningen presenterar flera intressanta slutsatser och förslag till åtgärder.

Av utredningen framkommer att det finns en ojämlikhet i fråga om vilka grupper som deltar i det civila samhällets organisationer samt en okunskap om vad detta beror på. Att utreda varför vissa grupper är underrepresenterade i civilsamhällets organisation bör vara prioriterat varför stadsledningskontoret delar uppfattningen att frågan bör utredas. Förslaget om att tillsätta en statlig delegation med uppdrag att etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället i socioekonomiskt utsatta områden är positivt och överensstämmer med den slutsats som Stockholms stads kommission för ett socialt hållbart Stockholm har skrivit i delrapporten ”Stad i samverkan” om hur staden bör samverka med civila samhället. Av rapporten framkommer också att flera civilsamhällesaktörer menar att staden måste bli bättre på att arbeta uppsökande gentemot det civila samhället för att kunna fånga upp idéer och initiativ från medborgarna, vilket bör vara aktuellt också i arbetet med att nå grupper som är underrepresenterade i det civila samhällets organisation.

Stockholms stad har viss erfarenhet av Idéburet Offentligt Partnerskapsavtal (IOP), stadens arbetsmarknadsförvaltning har exempelvis tecknat tre IOP-avtal inom integrationsområdet. Staden har positiva erfarenheter av samverkan med civilsamhället genom IOP-avtal och ser att det finns stora utvecklingsmöjligheter. Genom att, där det är tillämpligt, förenkla administrationen för det civila samhällets organisationer kan de i högre grad konkurrera i offentliga upphandlingar samt använda de egna resurserna till ändamål förenliga med organisationens syfte. Tydlig information till upphandlande myndigheter avseende upphandlingsrelaterad lagstiftning gällande det civila samhällets organisationer torde öka möjligheten för civilsamhällets organisationer att delta i offentlig upphandling. Likväl kan tydlig och strukturerad information från de upphandlande myndigheterna underlätta för det civila samhällets organisationer. En annan metod för att underlätta för civilsamhällets organisationer är en gemensam ingång för alla föreningar som vill ansöka om bidrag, vilket påtalas i utredningen, såväl som i ”Stad i samverkan”. Genom ett varaktigt stöd till det civila samhällets organisationer kan organisationerna arbeta med en långsiktig planering och därmed minska risken för kortsiktig planering till följd av att osäkerhet avseende framtida finansiering av verksamheten.